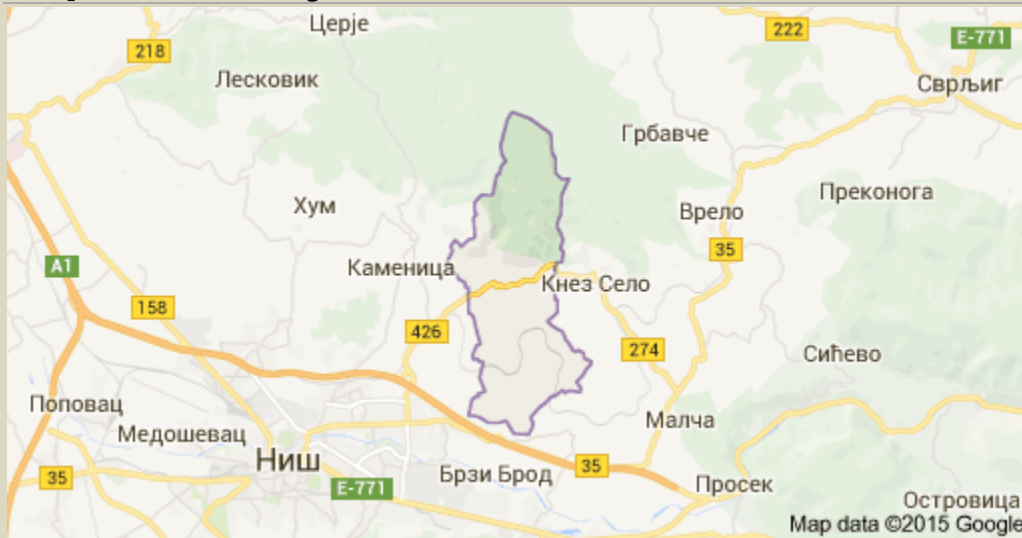

Горњи Матејевац

Горњи Матејевац је насељено место у градској општини Пантелеј на подручју града Ниша у Нишавском округу. Налази се на северном рубу Нишке котлине, на додиру руба и дна котлине, удаљен око 8 км североисточно од центра Ниша. Према попису из 2002. било је 2647 становника.

Горњи Матејевац је старо, још у предтурском периоду засељено село, на шта указује већ први турски попис из 1498. године који га затиче са 81 домаћинством (кућом), 23 нежењена, 3 удовичка домаћинства, 1 порушеном воденицом и приходом од 9.347 акчи. У истом попису помињу се и манастири: Свети Јован, који је „пуст“ и Свети Никола (код Хума) који има три калуђера. Према турском попису нахије Ниш из 1516. године, место је било једно од 111 села нахије и носило је исти назив као данас, а имало је 102 кућа, 5 удовичка домаћинства, 18 самачка домаћинства.[1] На предтурску засељеност упућују и поједини сеоски топоними, какав је Метох брдо (мештани га изговарају Мето брдо), из чега се да закључити да је село најпре било средњовековни црквени посед (метох). На Метох брду се налазе остаци цркве Свете Тројице Русалије, пореклом из 12. или 13. века, коју мештани називају „Латинском црквом“.

Пореклом из немањихског периода је и манастир Светог Јована, 1 км северно од сеоског насеља. Подаци о овим сакралним објектима, а нарочито податак о Метох брду, указују на вероватноћу првобитног припадања Горњег и Доњег Матејевца, а можда и још којег села, црквеном феудалном властелинству. Такву могућност поткрепљује и чињеница да је манастир Светог Јована, у облику феудалног остатка, све до 1944. године поседовао 26 хектара обрадиве земље и 14 хектара грабове шуме.

У доба турске владавине Матејевац, како Доњи тако и Горњи, носио је још један назив - Муратово.

Насеље села формирало се на рубу Нишке котлине.

Горњи Матејевац је са суседном Каменицом и Кнез-Селом постао центар познате нишке буне 1841. године. Душа и вођа побуне био је Милоје Јовановић, трговац из Каменице, који је био организатор побуне и 1835. године.

Ослобођење од Турака затекло га је као прилично развијено село у којем су се поједина сналажљивија домаћинства докопала већих комплекса спахијске земље.

Горњи Матејевац, Каменица и још нека села, развила су се у периоду до Првог и између два светска рата, у добро стојећа и напредна ратарско-виноградарска и сточарска села.

Горњи Матејевац показује изразиту збијеност свог насеља, а ову је наследио још од Турака, Куће су најчешће „на спрат“ и као такве настале су као резултат потребе за подрумом (виноградарство) и као резултат ускости простора за градњу.

У развојном периоду после 1944. године, и то од шездесетих година, почиње интензивнији процес емиграције. Према пописним подацима у селу је 1971. године било 312 пољопривредних, 333 мешовита и 155 непољопривредних домаћинстава.

LATINSKA CRKVA

Изнад села Горњи Матејевац, 7 км од града, на брду званом Метох налази се најлепша сакрална грађевина на овом подручју. Саграђена је у време владавине византијског цара Манојла II Комнина (1143.-1180.) који је често боравио у Нишу. Обновљена је за време владавине деспота Стевана Лазаревића, почетком XV века. Црква је посвећена светој Тројици, а због колоније дубровачких трговаца који су је користили у 16. веку у народу је позната као «Латинска». Изграђена као једнобродна грађевина у облику уписаног крста са куполом, са фасадом од опеке и камена, својим архитектонским облицима обезбедила је значајно место у историји византијске архитектуре на овим просторима.

MANASTIR SVETI JOVAN KRSTITELJ

Манастир се налази изнад села Горњи Матејевац у малој котлини дугој око километар и по, окружен Сврљишким планинама.

Не зна се тачно када је манастир саграђен. У манастирској брошури пише: „Историјски подаци о манастиру су штур и заснивају се на малом броју писаних докумената и нешто усменог предања. На основу тих подака знамо да манастир потиче из времена цара Константина, четврти век. Од тих времена па све до средњег века манастир се скоро и не помиње али се може предпоставити да је за време Немањића у њему било монаха. Турски историјски извори из 1498. године помињу га као

пуст манастир. Захваљујући једном запису из Свиничке цркве сазнаје се да је у њему преписан један псалтир.“

Према предању ту се војвода Стеван Синђелић са својим ратницима причестио уочи погибије на Чегру. У околини цркве постоје сачуване камене барикаде које су делиле Карађорђеву Србију и Отоманску империју.

Постојећу манастирску цркву подигао је кнез Милош заједно са нишким епископом Калиником 1840. године. Исте године подигнут је и дрвени звоник.

После Октобарске револуције у Русији у манастир долазе руске монахиње које ту оснивају школу за следе. После другог светског рата манастир је опет запуство.

Према натпису на полочи која је узидана између припрате и наоса овај храм су живописали 1869. године Никола, Радосав, Петар и Раша Крстин.

Иконостас је значајно остварење српске уметности 19 века. Дуборезна пластика и флорални елементи држе 46 икона и дивне олтарске двери. Израђен је 1855. године веома вештом руком.

Манастир оживљава од 1990. године доласком оца Илије на место игумана, који је годинама био у Светој Земљи. У цркви непрекидно гори и Свети Огањ донесен из Јерусалима, а ту се налазе и друге реликвије из Свете земље, које је донео Игуман манастирски И његов обновитељ.

Игуман манастирски и његов обновитељ, отац Илија, који је године свог монашког живота провео у јудејској пустињи и на гробу Господњем, и који је донео Свети Огањ у Србију,

У подножју конака је извор са водом за коју народ верује да је чудотворна.

Храм светих апостола Петра и Павла

Храм се налази на источној страни села. На овом месту налазио се храм светих Апостола Петра и Павла који је порушен у време Првог српског устанка. За сам настанак храма, везана је једна занимљива легенда. 1912. године, баба Јагоди из Кнез Села и баба Стани из Горњег Матејевца указао исти сан да откопају темеље Цркве. 1913. године пронађени су темељи старог храма. 1935. године направљен је пројекат за изградњу новог храма, а темељи су озидани 1937. године, али су радови на изградњи храма прекинути због почетка Другог светског рата.

Све до 2000. године на средини темеља храма је била Црква дашчара, скромних димензија, да би у периоду од 2000. до 2005. године била сазидана нова Црква на старим темељима. Црква још није освећена. Помоћна црквена зграда сазидана је 2010. године, уз помоћ градске општине Пантелеј.

Храм Вазнесења Господњег у Горњем Матејевцу

Црква Вазнесења Господњег изграђена је на рушевинама старе Цркве 1838. године, а освећена 21. Априла исте године од стране нишког митрополита Григорија. До темеља је спаљена у време Милојеве и Срндакове буне као казна мештанима Горњег Матејевца због учешћа у буни. Обновљена је и поново освећена 1842. године од стране нишког митрополита Никифора. Црква је једнобродна базилика скромних димензија. Живописана је највероватније око 1870. године, највероватније руком мајстора зографске школе. У Цркви се истичу интересантне фреске светог мученика Ђорђа Кратовца и Милоша Обилића са ореолом. Недалеко од храма 1838. године подигнут је у звоник већих димензија. У порти храма налази се и парохијски дом, чија је изградња почела 1950, а завршила се 1974. године. Више пута је обновљан. ештана, али још увек није завршена.

